

2025. november 21. péntek – 5786. kiszlév 1.
péntek 18:00 | gy. gy. 15:43 | szombat 10:00 | havdala 16.51

www.frankel.hu

84/3

TOLDOT

(I. Mózes 25.19. – 28.9.)

תולדות

Jákob megvette az elsőszülöttséget egy tál lencséért, és kicsalta az atyai áldást, ami eredetileg Ézsauinak járt volna. Közben Izsák és Rivká a filiszteusok földjén hasonló megpróbáltatáson mennek keresztül, mint annak idején Ábrahám és Sára. A szakasz végén Jákob elindul nagybátyjához, Lábánhoz Mezopotámiába, hogy lányai közül feleséget válasszon magának.

“nemzetisége”. Húsz éven át nem született gyermeke Rebekának, talán, mert túl fiatalon ment férjhez. Izsák fohászkodott az Örökkévalóhoz, aki meghallgatta kérését és felesége viselő lett. A gyermekek tusakodtak a méhében, mert mindkettő elsőszülött szeretett volna lenni. Valószínűleg Sém iskolájához fordultak tanácsért, ahol a következő választ kapták: “Két nemzet van a te méhedben és két nép válik szét belsődből az egyik nép erősebb lesz a másik népnél s az idősebb szolgálja majd a fiatalabbat.” Megszülettek a fiak, az első olyan volt, mint egy szőrös köpönyeg, elnevezték Ézsauinak, amely szőrt jelent. Jákob fogta ikertestvére sarkát, innen nyerte nevét (Ékev, jelentése: sarok). Mikor felcseperedtek, Jákob sátorlakó, otthonülő ember lett, aki gyakran jár Sém és Éber iskolájába. Ézsau pedig erdőt kerülő vadász. Meghalt Ábrahám. Jákob a gyász jeléül lencsét főzött szokás szerint, mert vég nélküli a gyászoló család bánata. Ézsau ebben nem osztozott, Nimróddal a híres-hírhedt vadással vívott vadversenyt. A viadal kimerítette Ézsaut, éhesen, fáradtan tért haza. Jákobtól kért egy tál főzeléket. Jákob tudta az elsőszülött kötelességét, úgy érezte, fivére a feladatnak nem felel meg, ezért az étel áráként az elsőszülöttség jogát kérte testvérétől. “Ime, én már a halál elé megyek. Mire való nekem az elsőszülöttség?” – mondta lemondóan Ézsau. Arra gondolt, hogy mint vadász, nap mint nap szembe néz a vaddal, a veszedelemmel. A Tóra szavai szerint “így vette meg Észáv az elsőszülöttséget.”

Hetiszakaszunk az egyetlen, ami Izsák történetével foglalkozik. És talán nem véletlen, hogy Ábrahám életét három, Jákob történetét hat heti szidra beszéli el. Ábrahám a zsidó nép mintaképe, Jákob élete pedig szimbolizálja Izrael hányatott történetét. Izsák élete viszonylagos nyugalomról regél, átmenet csupán az első és a harmadik ősapa között. A hetiszakasz első mondata így szól: “Ez Jichák története, Jichák Ábrahám fia, ki őt nemzette”. A mondat mintegy kihangsúlyozza, hogy Izsák történetének legfontosabb mozzanata, hogy ő Ábrahám fia. A róla szóló elbeszélésben nem emel ki a hetiszakasz semmi különösét. Akárcsak apjának, neki is összetűzése volt Ávimelechkel. Először felesége miatt, később a vízforrásokkal kapcsolatban. Szolgái sok kutat fúrtak, hogy vízzel lássák el nyáját, de csak egy új kutat hagytak meg Ávimelech szolgái Izsáknak, s ő azt elnevezte Rechovotnak. Végül is, csakúgy, mint Ábrahám, Izsák is “békeszerződést” kötött Ávimelechkel, szintén Beér-Séván. A hetiszakasz érdekesebb része Izsák áldása. Patriarchális szokás szerint, ha az apa közeledni érezte halálát, megáldotta fiait. A kornak megfelelően az áldást és az átkot teljes valóságnak tartották, melynek pontos bekövetkezését hitték – különösen ha az atyai szájból hangzott el. Az Írás szerint Jichák nem nagyon ismerte fiai igazi jellemét és a vadászatból élő Észávot jobban kedvelte. Előnyben akarta részesíteni az atyai áldásnál is. Az anya, Rivka, Jákobnak, a pásztornak szerette volna megszerezni az atyai áldást. Így történt, hogy a vak, idős Jichák Észáv helyett Jákobot áldotta meg. Az elbeszélés számos pontja szimbólummá változott Izrael történetében. Jichák így szólt: “A hang Jákob hangja, a kéz Észáv keze”. Jákob utódai a “könyv népe” lettek. A Tóra tanulmányozása, törvényeinek szelleme töltötte be a zsidó nép életét évezredek át. A más népeket szimbolizáló Észáv kezei az erőszakot jelképezték, a fizikai erőt és az erősnek jogbitorlását a gyengével szemben. Jákob az áldáson kívül az elsőszülöttséget is “megvásárolta” testvérétől, ami nemcsak többletet jelentett az örökségben, hanem ú.n. papi hivatást is. Egészen az aranyborjú esetéig az elsőszülöttek töltötték be a kohanita hivatást. Észáv gyűlöletet érzett Jákob iránt az áldás és az elsőszülöttség elvesztése miatt, és meg akarta ölni testvérét. Ez a testvérgyűlölet szimbolizálta a népek zsidógyűlöletét a római kortól napjainkig. “Tudott dolog, hogy Észáv gyűlöli Jákobot”. De az Írás nem veszi el Észávtól jó tulajdonságait. Szülőtisztelete példakép volt. Nemcsak fizikailag táplálta apját, de tekintettel volt szülei érzékenységre is. A szülők rossz szemmel nézték, hogy a hettitákkal, bálványimádó népekkel házasodott össze. “Észáv negyven éves volt, mikor elvette Juditot a hettita leányt és annak húgát. A nők Jichák és Rivka bosszúságai lettek. Amikor Észáv látta, hogy a kánáánita lányok rosszul estek apjának, Ábrahám családjából választott új asszonyokat”. Testvérét sem akarta bántani apja életében. Jichák Észávot is megáldotta minden földi jóval. De Jákobban látta utódját, ki folytatja Ábrahám örökségét “Adja az Ég Ábrahám áldását neked és utódaidnak, hogy örököld azt a földet, mit Isten Ábrahámnak adott.” Jákobnak nem volt szabad házasodnia a kánáánita népekkel, ezért anyja tanácsára Aratuba ment Lábánhoz, anyja testvérehez. Így ér véget Jichák története, akiről csak egyetlen hetiszakasz szól. Ő, a második ősatya, csak átmenet volt apja és fia élete között. Fia, Jákob életét hat hetiszakaszban olvashatjuk. Életútját egészen az Egyiptomba való vándorlásáig kísérik, ahol utódai szolgák voltak ugyan, de megteremtették Izrael népét. Jichák maga, feleségével együtt a Máchpela barlangjában lett eltemetve. Temetésén mindkét fia, Észáv és Jákob részt vett.

Miért nem érdekelte Ézsávot az elsőszülöttség? Érdekelte-e Jákovot a vagyon és a hatalom? Hány áldás van összesen? Kinek mi a feladata a testvérek közül? Bármilyen legyen pontosan az étel, amelyet Jákob készít és amelyet lencsének szokás fordítani, több értelmező szerint is egyszerű fogásról van szó, olcsó táplálékról. Ávrám ben Mose, Maimonidész a nagy középkori zsidó filozófus fia szerint ez a kulináris visszafogottság arról tanúskodik, hogy Jákovot az anyagi kérdések nem érdekelték különösebben, spirituális késztetései sokkal erősebbek voltak, semhogy ne legyen számára mindegy, mit eszik. Ézsavnak is szinte mindegy, de más okból: a lényeg, hogy egyen. Ézsav az érzéki késztetések, bár nem gourmand, nagyon is befolyásolják, irányítják, könnyű szívvel mond le az elsőszülöttség jogáról, ha hozzájuthat a nem túl különleges vörös valamihez és befalhatja. Az elsőszülöttség spirituális dimenziói, a vele járó feladatok, az, hogy Ábrahám szellemi örököse legyen és továbbvigye hitét, nem izgatja. A háttérben felsejlik a megoldás a figyelmes olvasó számára: a konfliktus könnyen elkerülhető, mert a testvérek nem ugyanazt szeretnék. Ha ki-kíviszi azt, ami neki kell, már létre is jöhet a win-win szituáció. Jákob és Ézsav azonban még nem tudja, mit szeretne, úgyhogy Jákob beöltözik majd Ézsavnak és kicsalja apjától az áldást, amely főleg a vagyonnal és a hatalommal foglalkozik. Valami olyat vesz el apja megtévesztésével, ami nem az övé és éppen ezért nincs is rá szüksége. Amikor távozni kényszerül éppen emiatt, apja ismét megáldja, ezúttal már Ábrahám hitének örökösevé teszi, megkapja a saját áldását. A történet segít megérteni, milyen kár téves célkitűzések érdekében vitatható módszereket igénybe vennünk, mennyivel szerencsésebb felismerni, mire vagyunk ténylegesen hivatva, mi az, amiért elég csak önmagunkká lennünk.

Borszéki Katalin: Jákob, Ézsav és az elsőszülöttség eladásának történetét egy, a kortárs olvasó számára is jelentős morális dilemma szempontjából szeretném megvizsgálni. Hogyan értékeljük erkölcsi szempontból az Ézsav nehéz felfogását, értetlenségét és rövidtávú gondolkodását kihasználó Jákovot? Mai fogalmainkra a dilemma így fordítható le: van-e bármilyen erkölcsileg kifogásolható abban, ha egy törvényes üzleti alkuban kihasználjuk üzleti partnerünk gyenge képességeit? Létezik-e olyan morális kötelesség, hogy saját érdekeink rovására gondoskodjunk egy felnőtt emberről, aki beleegyezik egy velünk kötött üzletbe? Abszurdumig kiélezve a kérdést: vajon köteles egy bank azt mondani az ügyfelének: máshol jobb feltételekkel megkaphatja ugyanezt, menjen oda? Nick Hornby „Hogyan legyünk jók?” című könyvében az egyértelmű jóemberiség ideálját kérdőjelezi meg erkölcsi szempontból. A könyv egy középosztálybeli angol orvosnő, Katie boldogtalan házasságának leírásával indul. Boldogtalanságának oka a férje – egy kiábrándult és depressziós londoni újságíró, akivel unalmas és repetitív, többgyermekes családi állóháborúban töltik mindennapjaikat. Katie, a felelősségteljes és kiegyensúlyozott doktor a szarkasztikus, mindent dühösen kritizáló David mellett pozitív hősnek tűnik. A változást egy „Goodnews” nevű gyógyító hozza meg, aki David testét és lelkét is megváltoztatja: David egy csapásra nagyon jóember lesz. Szegényeknek adja a feleslegesnek ítélt családi tulajdont, helyi csavargókat hív meg a családi étkezésekre és meggyőzi a szomszédokat, hogy menedéket nyújtsanak hajléktalan tinédzsereknek. Képzeljük el a tórai történetet azután, hogy Nick Hornby gyógyítója megjelenik Jichák fiai körében: Ézsav így szólt: „Adj egy falásnyit ebből a nagyon vörös valamiből, mert fáradt vagyok.” Jákob azt mondta: „Kihhasználhatnám, hogy együgyű vagy, csak a hasadra tudsz gondolni és semmi előrelátást nem tanúsítasz, de én nem teszem és nem kérem az elsőszülöttségi jogodat!” Ézsav azt felelte: „Mindjárt meghalok, mit kezdjek az elsőszülötti jogommal, miért is jó ez nekem egyáltalán?” Jákob türelmesen elmagyarázta az elsőszülöttséggel járó anyagi és spirituális előnyöket, majd megetette testvérét, aki evett, ivott, felkelt és elment, megértve, hogy az elsőszülöttség fontosabb a vacsoránál. Nehéz eldönteni, hogy Jákob és Ézsav jóemberekkel újra írt történetét melyik jelző írja le jobban: szánalmas, életidegen vagy egyszerűen csak unalmas. A komplex erkölcsi helyzetek leegyszerűsítése, a jóember ideáljának egyértelműsítése szinte biztos, hogy erkölcsi tévút. Inkább azon kell eltűnődni, hogy komplex helyzetekben tudunk-e egyetlen morális értékre támaszkodni és ennek alapján „az egyetlen helyes” döntést meghozni? Egyértelműen „jó” döntés egy születési előjogot tiszteletben tartani? Egyértelműen „jó” döntés közösségi felelősséget adni egy olyan ember kezébe, aki talán nem alkalmas erre? Egyértelműen „jó” döntés lemondani egy előnyös lehetőségről? Minden helyzetben van erkölcsileg „jó” döntés, még akkor is, ha a morális értékek konfliktusban állnak egymással?

Kálcz-Simon András: A hetiszakasz felvetette morális kérdések közül talán a legsúlyosabb: igazolható-e erkölcsi szempontból a módszer, amelynek segítségével Jákob megszerezte az elsőszülöttségi jogot? A probléma ott kezdődik, hogy erkölcsi szempontból hogyan értékeljük Jákobnak az éhes és fáradt testvérevel kötött alkuját az elsőszülötti jog eladásáról. Mivel a korábbi kommentár erre kitért, ezért Jákobnak a talán még súlyosabb kérdéseket felvető, későbbi viselkedését fogom tárgyalni, amikor apja vakságát kihasználva Ézsavnak adja ki magát, és megszerzi az elsőszülött áldását. Első olvasásra Jákob viselkedését nehéz nem csalásnak értelmezni: apját szándékosan félrevezeti, és hazug válaszokat ad a kérdésre. Úgy tűnik, a hagyományos értelmezők is tudatában voltak ennek, és ezért többen azt a módszert választották, hogy a történet úgy egészítették ki, hogy Ézsav legyen a csaló, és Jákob tettei erkölcsi igazolást nyerjenek. Az Ézsavval kapcsolatos fejtegetések kiindulópontja a vadászat: úgy értelmezik, hogy nem csupán az állatoknak állított csapdát, de szavaival az embereknek is. Rási egy olyan midrást idéz, mely szerint Ézsav azért, hogy szinte túlzóan jámbornak tűnjön, apját arról kérdezte, miként kell tizedet adni a sóból és a szénából, habár tudta, hogy ezekre nem vonatkozik a tized kötelessége. Jákob tettének magyarázatául az szolgálhat, hogy az anyja utasítását követte, aki viszont prófétai látomásának köszönhetően tudta, hogy Isten akarata szerint Jákob lesz képes tovább vinni Ávrám örökségét. Ez azonban újabb problémát vet fel:

igazolhatja-e a prófétai látomás a zsidó jogi normák, a hálachá megszegését? A problémát a Tánchumá Jásán című midrás-gyűjtemény úgy oldja meg, hogy Jákov technikailag nem hazudott. Válaszát: „Én vagyok Ézsau, az elsőszülötted”, így is lehet érteni: „Én vagyok. Ézsau az elsőszülötted.” Az értelmezésben további fogódzkodót adhat, hogy a Tóra további részeiben hogyan köszönnek vissza a történetek következményei. Úgy tűnik, hogy Jákovot sokáig kísérti tette. Lábán becsapja őt, majd arra hivatkozik, hogy Észáv kijátszása miatt Jákovnak nincs erkölcsi joga ahhoz, hogy szemrehányást tegyen neki. Később Jákov békét köt testvérével, és visszaadja az áldást. Jákov tette visszaköszön a Szentírás más helyein is. A Beresit Rábá című midrás-gyűjtemény arra hívja fel a figyelmet, hogy Észáv, amikor meghallja, hogy Jákov kapta meg az áldását, „keservesen és hangosan felkiáltott”. Szinte ugyanez a kifejezés tér vissza Eszter könyvében: Mordecháj nagy és keserves kiáltást hallat, amikor értesül a zsidókat fenyegető veszélyről, utalva ezzel arra, hogy az Észávnak okozott fájdalomért késői utóda, Hámán áll bosszút. A Jákov tettét igazoló kommentárok és a tett következményei között a volt brit főrabbi, Jonathan Sacks értelmezése próbál szintézist teremteni. Mind Jákov, mind a történet többi résztvevője igyekeztek helyesen cselekedni egy olyan morálisan bonyolult helyzetben, amelyet egyikük sem látott át. Nem az számít igazán, hogy az adott helyzetben jól döntöttek-e, hanem annak van erkölcsi súlya, hogy Jákov felismerte hibáit, szembenézett velük, és képes volt azokat kijavítva megújulni.

HÍREK A VILÁGBÓL

Beköszönt a fény ünnepének hónapja: Kiszlév (כסליו). https://bzsh.hu/2025/11/19/bekoszontfeny-unnepenek-honapja-kiszlev/
A részrehajló szülői szeretet kérdése. https://mazsihisz.hu/a-zsidosagrol/judaizmus/a-reszrehajlo-szuloi-szeretet-kerdese
Még egy haver – Scheiberes diákoknak segít fellépni az online antiszemitizmussal szemben a Haver Alapítvány. https://kibic.hu/2025/11/19/meg-egy-haver-scheiberes-diakoknak-segit-fellepni-az-online-antiszemitizmussal-szemben-a-haver-alapitvany/
A kb. 400 ezer tételből álló Kairói geniza a világ legnagyobb középkori zsidó kéziratgyűjteménye, amelynek eddig még csak mintegy harmadát katalogizálták, és ezek közül is kevesebb mint 10%-áról készült leirat. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/vilagszerte-hozzaferhetove-teszik-a-kairoi-geniza-felbecsulhetetlen-erteku-gyujtemenyt
Rakétaindítók Gázában, a Hamász leleplezése, a túsok keresése és a jordánok. https://ujkelet.live/2025/11/20/raketainditok-gazaban-a-hamasz-leleplezese-a-tuszok-keresese-es-a-jordanok/
Trump és bin Szalman találkozója: hogyan rajzolhatják át a Közel-Keletet? https://izraelinfo.com/2025/11/18/trump-bin-szalman-talalkozo-kozel-kelet-atszabasa/
Végletes világok. https://nepszava.hu/3300911_vegletes-vilagok
Mégsem árverez el a holokauszt során hátrahagyott tárgyakat egy német aukciósház. https://telex.hu/kulfold/2025/11/16/nemetorszag-lengyelorszag-holokauszt-hagyatek-arveres
Nyolcvan éve kezdődött a nürnbergi per: így ítélték halálra a náci vezetőket. https://mult-kor.hu/nyolcvan-eve-kezdodott-a-nurnbergi-per-igy-iteltek-halalra-a-naci-vezeteket-20251119
Izrael légicsapásokat mért Gázára, miután terroristák katonákra lőttek. https://hvg.hu/vilag/20251119_izrael-legicsapas-gaza-terroristak-katonak
Az ENSZ Biztonsági Tanácsa elfogadta Donald Trump gázai béketervét. https://nepszava.hu/3301871_ensz-biztonsagi-tanacs-egyesult-allamok-donald-trump-gazai-beketerv
Egymást lesik az iráni biztonságiak, félve az izraeli kémek beszivárgásától. https://hu.euronews.com/2025/11/20/egymast-lesik-az-irani-biztonsagiak-felve-az-izraeli-kemek-beszivargasatol
Szíjjártó egy rendszeres antiszemita kirohanásairól elhíresült litván politikussal találkozott. https://telex.hu/kulfold/2025/11/11/litvania-szijjarto-antiszemita-nemunas-hajnala-remigijus-zemaitaitis
Múlt pénteken Hudhaifa al-Mashhadani, az Ibn Khaldun német-arab nyelviskola igazgatója és a Német-Arab Tanács főtitkára épphogy megmenekült a haláltól a berlini Rathaus Neukölln metróállomáson, amikor rátámadó a beérkező vonat elé akarta lökni. https://www.szombat.org/politika/berlin-gyilkossagi-kiserlet-egy-izraellel-szolidaris-arab-tanar-ellen
Hatszáz hivatásos katona kérte a korai nyugdíjazását Izraelben. https://bzsh.hu/2025/11/19/hatszaz-hivatasos-katona-ker-te-a-korai-nyugdijazasat-izraelben/
Zsidók a francia trikolor alatt. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/zsidok-a-francia-trikolor-alatt
Botlatókövek emlékeznek Janikovszky Éva nagyszüleire Szegeden. https://kibic.hu/2025/11/18/botlatokovek-emlekeznek-janikovszky-eva-nagyszuleire-szegeden/

Az izraeli Egyesült Tóra Izrael (UTJ) párt Degel HaTorah frakciója bejelentette, hogy megkapta a „zöld jelzést” legfőbb spirituális vezetőitől, Dov Lando és Moshe Hirsch rabbiktól, hogy támogassák a kormány javaslatát a haredi (ultraortodox) besorozás szabályozásáról a Kneszet Külföldi Ügyek és Védelem Bizottságában, „amint lehetséges”. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/az-ultraortodox-degel-hatorah-tamogatni-fogja-az-idf-sorozasi-torvenyjavaslatanak-legujabb-valtozatot
A Hezbollah, a Hamász és a Palesztin Hatóság lebuktatása, lakáshoz vonuló tüntetők és a „zsidó terror”. https://ujkelet.live/2025/11/20/a-hezbollah-a-hamasz-es-a-palesztin-hatosag-lebuktatasa-lakashoz-vonulo-tuntetok-es-a-zsido-terror/
Megkezdődött a metróépítés Tel-Avivban – Izrael legnagyobb közlekedési beruházása. https://izraelinfo.com/2025/11/18/metro-epites-arlozorov-savidor-tel-aviv/
Németország feloldja az Izraelnek szóló fegyverexportok tilalmát. https://telex.hu/kulfold/2025/11/17/nemetorszag-izrael-fegyverexport-tilalom-eltorles
Joachim von Ribbentrop emlékiratai és a náci diplomácia világa. https://mult-kor.hu/joachim-von-ribbentrop-emlekiratai-es-a-naci-diplomacia-vilaga-20251115
Remélem, soha nem látom a fogvatartóimat, talán meg is ölném őket. https://telex.hu/kulfold/2025/11/20/hamasz-gaza-fogsag-eli-sarabi-tusz-konyv-izrael
Izrael több helyen is légitámadást hajtott végre a Gázai övezetben. https://hu.euronews.com/2025/11/20/legalabb-33-halottja-van-a-gazai-ovezetet-ert-izraeli-csapasoknak
Rejtély, hogyan került fel 153 palesztin menekült a gépre, amelyik Dél-Afrikában landolt. https://telex.hu/kulfold/2025/11/15/del-afrika-repulogep-palesztin-menekultek-gaza
Több száz Hamász-terrorista ragadt föld alatti alagutakban a Gázai övezetben. https://hvg.hu/vilag/20251115_hamasz-terrorista-alagut-gazai-ovezet
Hatvanöt kilogramm lefoglalt aranyat árverez el az izraeli adóhatóság. https://bzsh.hu/2025/11/19/hatvanot-kilogramm-lefoglalt-aranyat-arverez-el-az-izraeli-adohatosag/
1500 éves bizánci zsinagóga maradványaira bukkantak izraeli régészek a Golán-fennsíkon. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/tudomany/1500-eves-bizanci-zsinagoga-maradvanyaira-bukkantak-izraeli-regeszek-a-golan-fennsikon
A Time 100-as listájára került a gázai fogságból szabadult izraeli tús könyve. https://kibic.hu/2025/11/13/a-time-100-as-listajara-kerult-a-gazai-fogsagbol-szabadult-izraeli-tusz-konyve/
A „Beyond the bubble”(A bubérokon túl) című beszélgetés-sorozat 24. részeként a Brüsszelben élő dr. Baneth András EU-tanácsadó kérdezte Katharina von Schnurbeint, az Európai Bizottság antiszemitizmus elleni ügyekért felelős fő koordinátorát. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/meg-egy-beszelgetes-az-europai-antiszemitizmus-ugyi-biztossal
MBSZ amerikai garanciára számít a palesztin állam létrehozására 5 éven belül. https://ujkelet.live/2025/11/20/mbsz-amerikai-garanciara-szomit-a-palesztin-allam-letrehozasara-5-even-belul/
Bűnösnek vallotta magát egy neonáci, aki mérgezett cukorkákkal akart zsidó gyerekeket megöletni. https://telex.hu/kulfold/2025/11/19/neonaci-bunos-mergezett-cukorka-zsido-gyerekek-telapo
Arany a lomtárban: izraeli üzem, ahol a szemétből stratégiai kincs lesz. https://izraelinfo.com/2025/11/17/arany-a-lomtarban-izraeli-uzem-ahol-a-szemetbol-strategiai-kincs-lesz/
A „Mi lenne, ha?” nap Winnipeg-ben – amikor a város egyetlen napra náci uralom alá került. https://mult-kor.hu/a-mi-lenne-ha-nap-winnipeg-ben-amikor-a-varos-egyetlen-napra-naci-uralom-ala-kerult-20251115
Izrael lecsapott egy libanoni menekülttáborra, 13 ember meghalt. https://24.hu/kulfold/2025/11/19/izrael-legicsapas-menekulttabor-libanon-halottak/
Tovább erősödik az antiszemitizmus Európában. https://www.atv.hu/kulfold/20251117/antiszemitizmus-izrael-europa/
Telefonon beszélt Vlagyimir Putyin és Benjámin Netanjahu a Közel-Keletről. https://telex.hu/kulfold/2025/11/15/vlagyimir-putyin-benjamin-netanjahu-telefonbeszelgetes-gaza-tuzszunet-izraeli-palesztin-konfliktus-izrael-oroszorszag
Az ön szervezetében is ott van az öregedés ellenszere, csak fel kellene pörgetni valahogy. https://hvg.hu/tudomany/20251119_immunsejt-cd4-comes-oregedes-lassitasa-zombi-sejt-elpusztitasa-ebx